

IM.STEFANA

**FUNDACJA
BATOREGO**

ul. Sapieżyńska 10a
00-215 Warszawa
tel. 22 536 02 00
fax 22 536 02 20
batory@batory.org.pl
www.batory.org.pl

30.03. 2016, Warszawa

Świętowanie zamiast debaty

Rok 2015 był 25-leciem polskiego samorządu. Niestety hucznym obchodom nie towarzyszyła pogłębiona dyskusja. Tymczasem Polska stoi przed równie poważnymi wyzwaniami, jak te, które w innych państwach europejskich zapoczątkowały reformy samorządowe. Fundacja Batorego prezentuje obraz polskiej samorządności na tle europejskim. Jaki samorząd świętować będziemy w Polsce za kolejnych 25 lat?

Z jednej strony - mocna pozycja konstytucyjna, stosunkowo wysokie zaufanie społeczne, duże możliwości rozwojowe związane ze środkami z UE. Z drugiej strony - niska reprezentatywność władz, brak zarządzania partycypacyjnego, ograniczona samodzielność finansowa i koncentracja wyłącznie na infrastrukturze. Tak w skrócie scharakteryzować można polski samorząd, wyrosły na bazie prawnych ram reformy administracyjnej oraz ogólnoeuropejskich tendencji komercjalizacji systemu usług publicznych.

Gdy 25 lat temu w Polsce odrodziła się samorządność, w Europie trwał proces jej przemian. Choć europejskie modele samorządu terytorialnego znacznie się od siebie różnią, w reformach, którym podlegały w ostatnich dziesięcioleciach, odnaleźć można podobne kierunki. Podstawowym z nich było wprowadzenie rynkowego sposobu zarządzania, zwłaszcza w obszarze usług publicznych (m.in. w Szwecji poprzez zlecenie usług firmom i system voucherów, w Niemczech poprzez system kontroli, prywatyzację i komercjalizację). Kolejne zmiany, uzasadniane kryzysem finansowym, zmierzały do obniżenia wydatków samorządów. Elementem reform stało się też przejście „od rządzenia do współzarządzania”, czyli wprowadzenie nowatorskich metod udziału obywateli w życiu publicznym (budżety obywatelskie, rozwinięte formy konsultacji społecznych, rola NGO w dostarczaniu usług).

Tam, gdzie efekty wprowadzanych zmian okazały się rozczarowujące, w kolejnym kroku zaczęto jednak odchodzić od komercjalizacji systemu usług i odzyskiwać nad nimi kontrolę. Według badań z 2011 roku przynajmniej 1/5 fińskich samorządów odeszła od outsourcingu. Pojawiły się również tendencje centralizacyjne. Na przykład Dania i Norwegia, dla wzmocnienia standaryzacji przywróciły państwową kontrolę nad szpitalami. Z kolei węgierskie reformy samorządowe Viktora Orbana mają de facto na celu sprowadzenie samorządu do roli wykonawcy polityki centralnej.

W Polsce okazją do podjęcia debaty nad koniecznymi zmianami w ramach polskiego systemu samorządu terytorialnego, była przypadająca w zeszłym roku 25 rocznica przyjęcia ustawy o samorządzie. Polscy decydenci szansy tej nie wykorzystali. Tymczasem obecne problemy i wyzwania stawiają przed nami pytania wymagające przemyślanej odpowiedzi i reakcji:

- Jaki kształt przyjąć powinny relacje między władzą centralną, a samorządem? Czy warto wzmacniać przywoływane już niekiedy inspiracje polityką Orbana?

- Co stanie się z budżetem polskich samorządów po 2020 roku, gdy ograniczony zostanie napływ środków unijnych? Jak rozwiązać problem zadłużenia samorządów?
- Co z demokracją lokalną? Jak rozwiązać problemy takie jak niska pozycja radnych wobec władzy wykonawczej i mała rola mieszkańców w zarządzaniu gminą?

Przy braku debaty wokół polskiej samorządności wszystkie te pytania pozostaną bez odpowiedzi.

[Dawid Sześciło, Polski samorząd na tle europejskim . Mocne i słabe strony, najważniejsze wyzwania.](#)

Kontakt:

Katarzyna Rakowska

Fundacja im. Stefana Batorego

Masz Głos, Masz Wybór

tel. 22 536 02 31

krakowska@batory.org.pl